

AKATALPA

Ekim 2001

Sayı : 22

DÜN TEŞRİN-İ EVVEL'Dİ BUGÜN EKİM

Ekin, ekin!.. Tarlaya buğday, arpa, yulaf, çavdar, susam, haşhaş, burçak... ekin!..

Binlerce, milyonlarca, milyarlarca tohumun, tanenin ana madde toprağa saçılmasıdır ekim... Dikimle, dikmekle karıştırmamak gerekir... Dikim köklü ya da bazen saplı bitkilerin, fidanların oyulup toprağa yerleştirilmesidir ve tekindir, birey bireydir. Ekimse çoğuldur, halktır, halklardır.

Ekim doğaya, dikim kültüre yakındır. Her ne kadar kültür sözcüğünün kökeni ekimle, ekmekle doğrudan ilgiliyse de. Her ne kadar Türkçede kültür yerine önerilen sözcük "ekin"se de. Ekimin, ekmenin doğaya yakınlığı; dikimle, dikmeyle karşılaştırmadır. Yoksa karakter olarak o da, doğadansa kültürün içinde yer alır; çünkü insanın doğaya ürün amaçlı yumuşak bir müdahalesidir.

Ekim dikime göre kitleleri daha çok ilgilendirdiği için belki, Türkçemizde, bir ayın da adıdır, en güzel aylardan birinin adı. Farkında mısınız?.. Ama ayrıca sözcük ve ses olarak da güzeldir ekim.

Belki bu yüzden Türkçede ekim adını taşıyan hanımlara rastlarsınız ender olarak. Ama kızına bu adı veren anne babalar, doğa sever birileri midir, yoksa daha dün dillerden düşürülmeyen Ekim devrimini mi çıkış almışlardır belli değildir. Ya da belki de bellidirler; tek tek sormak gerekir.

Ekime övgünün temelinde doğanın, dirimin, ürünün, sonuçta hayatın, belki biraz da sanatın yattığını görürüz derin düşününce. Şiir, öykü, deneme için ilk esindir, ilk sözcüklerdir, ekim. İlk bilinçli edimdir...

Mademki doğadan koparıldık, mademki sonsuz yokluk uykumuzdan uyandırıldık, bize yeni bir doğa, varlık için yeni bir ninni gerek, bizi bitimsizliğe, bizi biraz kalımlılığa inandıracak bir masal gerek...

Bütün bunların tetiği, ekim. Haydi!...

İhsan ÜREN

FLUXUS

—Altan Üren'e

ÇÖP. 20. yüzyılın tanımı...

acı çöp – açlık çöp

işkence çöp – yalnızlık çöp

savaş çöp – barış çöp

atılan çöp – toplanan çöp.

taşkafalılar çöp

çöpkafalılar çöp.

Mitingler çöp protestolar çöp

çölleşen insan çöp

ölüler çöp!

İktidar çöp – muhalefet çöp

çöp, sevgiden kalan

çöp, nefretten taşan.

-BEUYS-

çöpte pırlanta buldu:

—FLUXUS

Fluxus çöp.

ÇÖPSANAT DA ÇÖP.

Ayağa kalk çöp

Yerin dibine bat çöp.

Kafalar mürteci-

mürteciler çöp.

Çöplü dünyadan kurtuluş yok.

Çıkalım – Nereye?

ATMOSFER DE ÇÖP!

ÇÖP

Çöp;

belki de gülünç,

gereksiz,

içsel toplam.

Kapalı olurdu;

herkese,

karanlık oda, içiniz.

Güldünüz;

benim gereksinmem,

sizin çöpünüz.

Çöplere dikkat!

Lütfen biriktirmeyiniz.

Sina Akyol, Nuri Demirci, Metin Güven, Hilmi Haşal, Halim Hayal, Ayşegül İzmirli, Muzaffer Kale, Seher Kaya, Soner Sancaktepe, Baki Ayhan T., Betül Tarıman, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Serdar Ünver, İhsan Üren

BİR DERGİ : "POETİK'US"

Melih ELAL

Kasım 1996 ile Eylül 1998 tarihleri arasında 23 sayı yayımlanabilen *Poetik'us*, adını Fransızca bir sözcükle, Türkçe bir sözcüğün bireşiminden alıyor ve oldukça iddialı, iddialı olduğu kadar da ilginç bir ad oluşturuyor. Dilimizde yazıldığı ve kullanıldığı biçimiyle "poetik" Fransızca'dan gelme bir sözcük. Şiirin hem yapısını, hem de anlamını inceleme, araştırma demek. Şimdi, poetik ile us'u, hem de üstten kesme ile başlık olarak birleştirdiğinizde; ortaya, şiirsel akıl, kavramı çıkıyor. Oysa biz, şimdiye değin şiiri akılla değil, duygu ile anlatıyorduk. Acaba yeni bir sapma ile mi karşı karşıyayız? Doğaldır ki bunu derginin içeriği bize gösterir, gösterecektir.

Yayımlanan 23 sayıyı incelediğimizde, bunun pek de böyle olmadığını görüyoruz. Dergide Ahmet Ada, Hüseyin Alemdar, Yılmaz Arslan (12., 17., 18., 19., 20-21., 22., 23. sayılar dışında her sayıda şiir yayımlar), Nuri Demirci, Serap Erdoğan, Hilmi Haşal, küçük İskender, Mustafa Köz, Nilay Özer, Çiğdem Sezer, Betül Tarıman gibi bilinen ve farklı ırmaklarda akan şairlerle birlikte; Yeşim Saygın Armutak, Ayhan Bozkurt, Hüseyin Elçi, Sefa Fersal, Fatin Haznedar, Ümit Erdoğan Koç, Salih Mercanoğlu, Hasan Mırsal, Osman Olmuş, Yaprak Öz (Şiirlerini ilk kez *Poetik'us* yayımlar), Oğuz Özdem, Timuçin Özyürekli, Muzaffer Sarıgül, Sabahattin Yalkın gibi yeni adların şiirlerine de yer verilir.

Ayrıca zaman zaman çeviri şiirler de yer alır. Şiir üzerine en çok yazanlarsa Yılmaz Arslan, Turgut Cantekin, Serap Erdoğan (düzyazı ile şiir arası metinler), Ümit Erdoğan Koç, Vefa Önal, Yahya Sadberk, Nihat Ziyalan (Kanguru Günlüğü)'dir.

Her sayının ilk sayfasında yer alan *Poetik'us* imzalı yazılar (7., 8., 9., 10., 12. sayılar Yılmaz Arslan; 13. sayı Ü. Erdoğan Koç imzalı.) ve hemen her sayıda yer alan Yılmaz Arslan'ın yazıları, açıksa söylenmese de bizi, herkesin hissedebileceği, toplumsal ve yararcı içeriği de olması gereken bir şiir anlayışına götürüyor ki, bu ne derece çağcıl bir şiir anlayışıdır tartışılabilir.

İlk sayının bildirge sayılabilecek *Poetik'us* imzalı yazısı "Şiir, niceliğini kendisi yaratır. Bakmayın onu şairin yapıp etmesine... Şair hayattan aldığını yine hayata geri ödemekle meşguldür ancak. Çıkılan yol, içinden geçilen hatlar, yollar, ülkeler, düşler ve gerçekler vardır. Bunun varıp varacağı durak, 'şiir durağı'dır." Cümlesiyle başlıyor. Yerinde bir saptama.

Yazı "O bol yıldızlı gök yüzünün altında; binlerce şairin vatandaşı olduğu şiir ülkesinde, hepimiz ayrı bir ırmak yatağını derinleştirerek ilerlemek istiyoruz ya, varsın kimseye (parmak ısırtırmak pahasına!) şiiri tanımlayamayalım. Varsın bu bizim bilinçli bir seçimimiz olsun; tanımlayamamanın ötesinde!" sözleriyle bitiriliyor. Evet her ülke, hatta o ülkedeki her şair kendi ırmağında akmalı, akmakta da... Ama o bol yıldızlı gökyüzünde, hangi yıldızın yok olacağını, hangi yıldızın daha da parlayacağını zaman gösterecektir. İşte tam burada poetikada us mu, imge mi dersek! Bence us, didaktizmi, didaktizm de, içinde bulunulan koşullara uygun yararcılığı getirecektir. Bu da sonsuza değin parlayan yıldızları değil,

bir an için yanıp sönen yıldızları yaratacaktır. Oysa imge öyle mi!

Poetik'us, başyazılarda şiire us açısından bakıyor. İlk sayının Yılmaz Arslan imzalı yazısında, imge üzerine düşünülüyor. Ama "Şairler ülkelerin, coğrafyaların, kültürlerin oluşturduğu dil yapısını kırarak oluştururlar şiirlerini. Birbirlerine en uzak anlamdaki kelimeleri 'o şiirsel dil' içinde 'işlevsel' birer imge'ye dönüştürürler." Denilerek "işlevsel imge" gibi us'u öne çıkaran bir imgelem oluşturuluyor.

6. sayıda (Nisan 1997) "Şiirde Neredeyiz?" başlığıyla, yeryüzünde, şiirdeki yerimiz nitel ve nicel olarak sorgulanıyor ve bu saptamanın yapılmasının gerekliliğine inanılıyor. Gerçekten de Aziz Nesin'in deyişiyle her dört insandan üçü gençliğinde şiir yazmıştır. Herkesin belleğinde iyi ya da kötü bir şiir vardır. Bir yıl içinde yüzlerce şiir kitabı yayımlanır. Satış sayılarına baktığımızda, bırakın şiir meraklısı okurları, nerede bu şairler, şairlerin yarısı dedirtecek sayılarla karşılaşırız. Bir başka yan da yeryüzündeki yerimizin şiir açısından saptanmasıdır. *Poetik'us* bunların gerekliliğinden söz ediyor. Sahi şiirde dünyanın neresindeyiz?

Poetik'us'un 19. sayısında (Mayıs 1998) Vefa Önal Homo Poetikus, diyerek Latince kökene göre düşünüyor ve şiiri düşünen, düşlemleyen insandan söz açıyor. Yazısını "... şiir yazan, okuyan, şiire gereksinme duyan bütün Homo Poetik'uslara selam olsun." diye bitirirken Fransızca (poétique), Türkçe (us) sözcüklerinden oluşan şiirsel akıl bireşimine gönderme yapıyor farkında olmadan.

Poetik'us, 18x25 cm boyutlarında kuşe kağıda basılan bir dergi. Başlığın üzerinde yazarı simgeleyen bir resim var. Burada ilk zamanlarda papirüs kullanan yazar giderek kağıda; kağıtla birlikte kaleme, daktiloya, bilgisayara geçiyor. Teknik ilerledikçe resme göre ilk zamanlarda yazarın görünümü büyük iken, teknik ilerledikçe küçülüyor. Başlığın altında "Aylık Kültür, Sanat, Şiir Sözcüsü" açıklaması bulunuyor.

Poetik'us dört sayfa olarak çıkarken, üçüncü sayıdan başlayarak aynı boyutlarda ama sekiz sayfa olarak (20-21 sayılar birlikte toplam 8 sayfa) yayımlanıyor yayım yaşamının sonuna değin.

Derginin Genel Yayın Yönetmeni Yılmaz Arslan. Hazırlayanlarsa Ümit Erdoğan Koç, Yılmaz Arslan. Bunlara sekizinci sayıda Ü. Erdem Koç da katılıyor. 1-8. sayılar elli bin, 9-13. sayılar yüz bin, 14-21. sayılar yüz elli bin, 22-23. sayılar iki yüz bin lira.

İlk sayılarda Eleştiri Tarihinden, Bu Ay Ne Okuyalım, Dergiler başlıklı özel bölümler yayımlanır. Bu bölümlerden dördüncü sayıda vazgeçilir. Bu sayı içerikte de yeni düzenlemelerin olduğu sayıdır. Yine ilk sayıdan beri süren Aforizmalar, dördüncü sayıdan başlayarak seyreler, sekizinci sayıdan sonra da görülmez olur.

Poetik'us'ta yeni şiirlerle birlikte, yayımlanmış kitaplardan da şiir yayımlanır. Örneğin beşinci sayıda Tekin Gönenç'in daha önce yayımlanan *Gönlü Güvercinli Kadın*'ından Aşk Konuşur Bütün Dilleri şiirini görürüz. Bu tutum diğer sayılarda da sürer.

Kasım 1996'da yola çıkan *Poetik'us*'un Eylül 1998'de yayımlanan 23. sayısının başyazısı "Gelecek sayılarda buluşabilmek dileğiyle..." bitirilir. Böylece bir dergi serüveni daha 23. sayıda, bir dahaki sayıda buluşmadan sona erer.

Kim bilir, belki bir gün *Poetik'us*, kaldığı yerden yayın yaşamını sürdürmeye devam eder.

EVİN ÇIPLAKLIĞI

Eli böğründe-
balkonun!.. Fesleğenler
tohuma kaçmış.

Tahtaboşta kuruyan
çamaşırlar ne tuhaf..

Sahip de gitmiş!
eli kalmış elimde
avcumu tuttum..

Ne fayda!.. Gül çürümüş,
dikenini arıyor.

Yine de baygın-
düşer uyku; çarşaf
içli kırışır.

Rüya da üryan diye mi,
yorganım çıplak örtüyor.

Betül TARIMAN

DUVAR YAZISI

*gitmekten başka
yalanı yoktur gidenin*

sonsuz ve siyahtır
veda mektubu yazmak
durup durup çöl halini şeylerin
bunu hep yapıyoruz
a y n ı ş e y i
adını güz koyuyoruz nesnelerin

buğuya sır diyoruz
cümle sır oluyor ağzımıza
aksın da erisin
batsın diye içimize
o diken tan

kötü kış olduk
yazılmaya çıktık duvara
yontulduk تنها parklar
karışık şikayet
"şiir yazıyorum"
zaman gül satıyor
şimdi zamana eklendik

sonrası korkaklığı şehrin
uzun bir itiraz sevişmelerde
dokunsam kiri çıkar göğün
açtığım pencerelerde
çatallanır çocuk kadar gece
gitmek geçer içimden
artık gitmek de kalmadı

yasaktır ömrün taşrasında rüyaya inmek

NE VARSA TOPLAYALIM...

ne varsa toplayalım! ne varsa toplayalım!
kunduzlar kemiriyor saatleri... yağmur uzun
sürebilir, su çekebilir gömleğim... ey, yarım kalan
sevincim benim! kaygı kuşları tükenmez denizlerin! ne
varsa toplayalım kıyısından nehirlerin!

yosunlar, yengeçler, sıska su sinekleri,
parlayan dişlerini ölmüş bir ejderin... biraz eğrelti
tohumları, köklerini yaşlı sedirin... biraz da kil ve
çamur kalıcı sözler için... sonra kuyruklu yıldızları!
çılgın terzilerini tanrısal gecelerin... sonra çekirgeler,
çıyanlar, kaktüsler... bir de bu kabuksuz yara, bu kanlı
irin... toplayıp taşıyalım evimize ne varsa... böyle böyle
genişliyor yatağı imgelerin...

ey, direksiz çatılar! çatısız kadınlar!
ey, tutundukça kopuveren hayat!
virüsler, amipler, eşeysiz üreyenler...
ey, kumullarda çırpınan larva!
ne varsa toplayalım
toplayalım ne varsa
yalnızca şiir kalsın
kalırsa...

Baki Ayhan T.

HAZ

tesadüfen keşfedilmiş amansız çırpınış :

yangını kendi çıkaran, besleyip büyüten
başkalarında kendini eskiten yolculuk

çalınan her kapıda çekici bir ten
özlediğin derin sancı, canlı duruşu heykelin
kaygan görüntülere eklenen uykusuzluk

tek kişide dört kişiyi görme becerisi
bitimsiz arzu, sınırsız öfke, kırmızı yağmur
santim santim ilerliyor keskin bıçak
ağır ağır kanla dolar içerisi

ölü lamba, titrek mum, utangaç alev
aşkın ikizi arzu, deliliğin ikizi suskunluk
hazzın derin hükmü : ziyaretsiz tutukluluk

ateşten gömleği, yırtık gömleği tutkunun
hayatın terbiyecisi çılgın efendi

tesadüfen keşfedilmiş amansız çırpınış :

YAZ BU KİMSEYE KALMAZ

Üç kesip kırk şaklatan kahve yüzü süzü berber
Dublör olmuş, tam Kerber! tam tamu kapısında

Kent tutkalı aç taban! tozu yok kaldıracak
Geçim dertli, geçimsiz bezginliğin geçidi

Kıvılcımlı kıpırdak çifti kaç beyaz bacak
Etini yaz söndüren yanmaz oda tutacak

Elli teker ötede damarı mavi mermer
Çırak asker, kese dar... kaçan savuşsun barbar

Kaçan kurtuluyor mu? kalandan çok yanacak
Çeyrek yağlı süt süzgülü, beş bin mutena bacak

Çakmakçı tam çakılmış! gün boyu imza alaz
Sır körü, hırslı pişkin! kil karıldı yağ durmaz

Haşlanmayı seçene yengeç geçişi, duvar!
Yüz vermedik közcüye : koçan kızartıyorlar

Elde deniz sıfırı, payzen takımı, sandal
Sudan hiç çıkmasa da hiç sönmeyen şu mangal

Palamut tütsülüyor beyin ızgarasıyla
Hanım tava getirmiş, oğlan kız kiremitte

Mahdum olgunlaşmadı, Ödip kaldı, n'aparsın
Ko aparsın yaz onu! sığmadı apartlara

Firar simsarı haklı: kaçmayan haşlanıyor
Karışana karşıyız! mademki hoşlanıyor

Şebekten şempanzeye dönmeden dönmemiş mi?
Varsıl engelleniyor! acı yazgımız bizim

Bu kennet seyyar, serin üç hörgüçlü kul lâzım
Tuzunu bolca tutsun şu kulpuz tenekenin

Sütlü püskül kamıştan granit koparıyor
Müzekkere yedirsın! el nasıl aparıyor?

Arabası imarlı, cesiderya sigorta
Ortalık malı değil! arkası dubleks köpek

Eller evinde onlar çoktan ermiş erince
Haşlamlıyız tüymeyiz hısımımız bol bizim

En sıcak bizim sokak! koltuklarını kabardı
Üç klima taşıyor, kanadı cüzdan melek

Bize nemden geberip avazdan kesilmeyen
Boşluklara inleyen fırın komşusu gerek

Vapur vakur gidecek pörsümese pervane
Kokar duşu yalının! boz sıra, saça döke

Bir boğaza bir başa, sancağı buzlu şişe
Halat haşatı baban haşlan ki alabanda!

Kalın kepaze yorgan yaz döküğü omzunda
Kıt gölgede güz açmaz, odun döner koynunda

Uçarpaçoş beş teker! yoncada takla çeker
Kara tanker beş asfalt daha çakar asfalta

Zehir zili ötmüyor, boğuldu mu buharda
Temmuz kuduzu harda sam sillesi birsamın

Kent sözlüsü aç taban! zoru mu kente varmak
Kaynaşmaya sıçramış on milyon mutsuz parmak

Pedikür yaptıran çok, tatil müjdesi şükür
Basılan burda kalır, döğdürme çıkmaz bizden

Denizden mavi dönen, yüreği yazdan sıcak!
Seneye sıcaklara beş dayım dayanacak

Yazlağı dazlak etmiş tıraşevi bekçisi
Fidantutmaz bayırın şu ipsiz nöbetçisi

Tescilli yelesiyle kazınmışa yatıyor...
Erkek olan yaşatır! erkekler yaşatıyor

Umarsızlar ordusu ilige bulaşmayan
Virüsü göktaşından bir sayrılık edinmiş

Elli teker ötede damarı mavi mermer
Çırak asker, kese dar... kaçan savuşsun barbar?

Kor sağnağı yazların! alazın toz tipisi
Kıl gölgesi, yeli yok! apaz açmış pusunda

İbiş dublörü berber... yüzü çıkmaz aynaya
Kem dişinde kanım var hem kamu tapusunda

Metin GÜVEN

BAHÇE

Evin önüne çıktığımda asma yaprağı karşıları beni
Işıklı bir sarmaşık gibi duvarı dolanan asma yaprağı
Sonra Pelin otu;

Boyuna bir metre ya var ya yok
Sağırılığın ve sıtmanın merhemi
Kil ve Kinin

Ve fırın;
Özgürlüğün övüncü,
Ölümsüzlüğün konaklama yeri

Ve Kuyu :
Ey benim en derin, en büyük labirentim;
Kutsanmaya hak kazanan uğultu
Çitlenbik dalları eğilirdi önümüzde
Eğilir gibi aydınlığın önünde karanlık

Güller... Ve tatlı serinliği rüzgârın.

Halim HAYAL

HAVA VE CIVA

Güncelliğini yitirmeyen konular ve kavramlarla yüklü yaşıyoruz. Bazen kişiliği, davranışları etkileyen, ruhu işgal eden sözcüklere bürünüp öyle çıkar karşımıza, adı geçen konular ve kavramlar. Dili canlı gösteren, iletişim meclisine dönüştüren de onlar belki. Kesin belirleyemeyiz bu girift durumu ama etkilenmeden kaçınamayız o nedenle. Çünkü sözcüklerin aramıza giriş hızı, zamanı içermesi, zamanda yitmesi yaralıyor insanı. Yaralanıyoruz.

Sözcükler ya baş tacıdır ya da baş belası, aynı konular/kavramlar bağlamında.

Sözcükler anlamı ve anlamsızlığıyla, dediği ve demediğiyle ağırlığını, acı-tatlı yönlerini duyurur. Özümsetir insanoğluna. Öfkeli hançer gibidir; kesici, parçalayıcı daha çok... Hançerimizde can havliyle tuttuğumuz ağudur, emdir; yani zehir veya ilaç. "Hava", örnek gösterilecek sözcüklerdendir, elbette "civa"yı da çağırıştırma birlikte. İki sözcüğün yan yana kullanımı daha da vurucu, muhatabı, tümedeki yeri itibarıyla şiddetli, görkemli ve önemli sayılır. Daha çok da 'joker' sözcük olarak çıkar insanın karşısına, söylemdeki "hava"... Hatta kurtarıcı, yatıştırıcı, uyuşturucu, uyutucu (terapi) terimidir, yerine ve zamanına göre.

İki kişi bir araya geldi mi, konuşulacak hiçbir şey yoksa bile, havadan sudan dem vurularak söyleşiye kapı açılır. Muhabbet eşigidir durulan : Hava çok güzeldir, ya da tam tersi hava çok kötüdür; çok ferahlatıcı veya çok sıkıcı. Bu söylem insanların en eski iletişim kurma/başlatma yöntemidir belki de. Bütün dillerde öyle olabileceği varsayılabilir. Yağmurludur, bulutludur, aydınlık gökyüzü altında pırlı pırlı ya da kara neversim gökkubbe boğmaktadır dünyayı. Her iki-üç-dört durumda da konuşmaya hazırlanmış, gerekçeler ve ayrıntıları tetikte tutulmaktadır. Sözcüklerin kullanım hakkı saklıdır henüz söylenmemiş değerler olması dolayısıyla.

Hava kavramının içinde ne çok belirsizlik var, fark ettik mi acaba? Şimdiye değin düşünmemişim... Sadece "ne çok şiirin belirtisi, ne çok imge sızısı, hece simleri olduğu dikkatimi çekmiş, canımı yakmış bu çelişki madeni" diyebilirim kendi payıma. Ne çok kımlı duymuşumdur, okumuşumdur 'hava'lardan; sordukça hayatın geçtiği boşlukları, hiçlikleri düşünmeden edemeyişimden. Sanırım pek çok insan aynı havadadır, anlam veya anlamsızlık deryasında çırpınırken. Havanın yitirilmesi hayatın yitirilmesidir.

Tip literatüründeki bilgilere göre "ex" raporunun yazıldığı anlamına gelir. Bir de Ondine'nin Laneti "Ondine's Curse" diye adlandırılan hastalık var : "doğumsal merkezi solunum yetmezliği" diye açıklanan... Uyumanın ölüme neden olduğu, karbonmonoksit karşı duyarsızlık sonucu, nefes alıp verememe hali. Uykuya yatmak ölüme yatmaktadır söz konusu hastalıkta. Toplumca, ekonomi olduğu kadar kültür dünyamız da Ondine'nin Laneti'nden mi muzdarip yoksa, diye sorası geliyor insanın.

İnsanların ve hayvanların adil biçimde paylaştıkları doğa armağanı tek 'nimettir' belki de hava. Eğer açık yerde, kırdaysa tüm canlılar, ihtiyaçları oranında, ciğerleri ne kadarını çekerse o kadarını teneffüs ederler. Hava, soluk alıp veremeye akciğerlere şölen yaşatır. Sağladığı ilaçtır. Hava vazgeçilmez dirim gıdasıdır bedenler için. İnsanın havası bozulursa, zincirleme olarak görmesi ve işitmesi de bozulur. Kötü olur. Binlerce yaşam karşıtlığı - karmaşası, modernliğin, ferah fersah üst düzeyde tanıma, tatma uğraşının, o ütopik arayışın çama ot tükarken, umutları da tüketir. Oysa kişiöğlünün belki tek teselli kaynağı 'iyi hava'sıdır, dünyaya tutunmasına aracılık eder. İşte ipin incelindiği nokta : varoluş kaynağının değer ve anlam eprimesini tartıp tattırdığı yer. Atmosferin, fiziksel ve kültürel sürekliliğin sağlanması adına gözetilmesi gerekir.

Çünkü gezegenimizde, canlı türünün doğadan aldığı, zahmetsiz ve karşılıksız 'gayri ihtiyari' emdiği hazır hava : "Dünyanın çevresini saran ve tüm canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, ağızdan gaz karışımı" (Büyük Ansiklopedi, c. 6, s. 2117) Belki aynı nedenle, doğaya dönüşü, sığınışı "Havacıva Otu" ile "çokyillik otsu bitki"nin diliyle yazmış insanlar. Doğanın tarihi, insanlığın tarihi öyle zenginleşmekte, yanı sıra türeyen çelişiklere rağmen. Hayat, havasız, çirkeksiz olmuyor demek ki.

Endüstri kötülükleri arasında yol alırken farkına varamıyor insanoğlu. Zamanı hasarsız, yitiksiz tamamlamayı başarıyor çünkü, haklı olarak. Modern gerekler, gelişmiş telekomünikasyon ve bilişim-iletişim olanakları sersemletiyor tüketiciyi. Günümüzün kentli bireyi, merkezli de olsa varoluş da olsa, müzmin hızlı tüketim hastasıdır. Pençesinden kurtulma şansı yok. Sistemin sıkıştırması, sıkıştırması o yöndedir. Bilinçsizce saldırı olmazsa, üretilmiş olanın pazarı bulması

olanaksızlaşır. Sonuçta kâr eksilir, çarkın dişlileri dumura uğrar ki, sonuç sistemin doğasına aykırıdır.

Hızlı tüketim, nesnelere karşı fütursuzca saldırı, doymazlığın varolma yarışına doğrudan, etkisi tartışılmıyor bile artık. Korkunç bir kısırdöngü mağrurlar ve mağdurlar arasındaki uçurumu büyütüyor habire. Kaos çılgınlığı diyebileceğimiz endüstriyel vurdumduymazlık, için için kemiriyor hayatı. Postmodern ilişkiler ağı, ya da ilişkisizlik sancısı, tinsel morg ortamı, kültürel çoraklaşmayı getirmiş insanlara. Havasızlık başlamıştır o aşamada. Cehennem yalnızlığı son evre mi henüz yanıtlanamıyor ama, ötekini, türdeşini görececek hali kalmamış hiç kimsenin. Yalnızlığında haklı en çok, modern yaşamın öznesi kişi. Acımasız, antihümanist gelişme, hayatın, hem toplum hem birey nezdinde süregiden hayatın, motorunu patlatacağı bir yerde. Kâhin olmadan da söylenebilir bu gerçek; kılavuz gerektirmeyen köydür çünkü, gitgide yaklaşılan.

Görüntüler hızla geçiyor yaşam penceresinin önünden. İnsanların yüreklerinden, beyinlerinden. İletişim deryası kirlendikçe gözü karıyor gezegenin. Yalnızlığın, sayısal (dijital) felaketten, kuşkucu tedirginlikten, moral teröründen beslendiği yadsınamaz. Kirlenme kriteri totaliter tavrın gizlediği, hileli ürünler yönelik dikkati saptıran manevralardan sadece biri. Sonuçta modernlik, ekonomik, teknolojik üstünlükleriyle havamızı bozuyor. Ortam boğucu. İnsanlar temkinle bakıyor birbirine. Çıkarların niteliği netliği yok. İnsanlar insanlıktan uzak, ilişkiler kireçli. Havasızlıktan yaklaşıyor ne kendine ne de ötekine. Kesintisiz 'kriz sömürüsü' sistemin gizli stratejisi. Krizin etkisiyle ivme kazanmış kopuşma göz ardı edilemeyecek düzeydedir ne yazık ki.

Günümüz insanı için havasızlığı tarif etme gibi bir şe kalkışmak, ne denli boşuna, ne denli zor bir hamle olduğunu görmeme gafletine düşecek değiliz.

Zira biliyoruz ki modernlik havamızı emiyor. Entelektüel birikim sorguluyor bunu; kaosun hangi parçası (zerresi) olduğumuzun önemi kalmış mıdır? İlişkiler yani estetik değerler önermezken, aramaya kıskırtmazken, yaşamın ışık kanallarını köreltmiyor adeta havasızlık. Benzerine/türdeşine uzaklaşmayı dikte eden koşulların akıntısına kapılmış gidiyor öylelikle, günümüz insanı. Aralar havasız kalıyor. Sıkışma bir felaketin sessizliğine bürünüyor genellikle. Yaşam dehşetle çökertiyor iyi ve anlamlı olanı. Olabilecek olanı. Yokta, boşlukta odaklanıyor 'şimdi' sorunsallığı; doğanın geçiciliğini anımsatan değişim-gelişim-dönüşüm belirtileri. İnsan için acı göstergeler silsilesi...

Hayat uçurumların dibine doğru seğirtiyor. Hayat bizim (benim) olmaktan çıkıyor hızla. Benimsenecek hiçbir rotası yok gibi. Belirsizlikler imparatorluğunun hegemonyasında yazılıyor sınav, ki yordamı / yöntemi tükenişten yana bir çırpınış artık. Toplumsal dağılışın temel nedeni insani kriterler mahveden havasızlığın ağır ortamıdır. Yerküre, insanların kör dövuşü arenasına çevriliyor ultra enformatik hamlelerle.

Toz duman içinde kimse kimseyi görmüyor : yerellik, ulusallık etiketleri bahane eder maddi üstünlük yarışında. Çünkü herkes havasız, çelişkiler kuyusunda. Sağduyu dumura uğramış. Öylelikle havasızlık, birey denen özneyi zaman-uzam içinde "civa" haline getiriyor. Civanın sözlük anlamı işin vahametini okumaya yeter de artar bile : kuru, kara, ruhsuz, (kültürsüz) genel facia durumu çıkıyor ortaya. Herkes haklı!

Hem modern dünya haklı dünyalar toplamı değil mi? O yargıya yaklaştırmıyor mu düşüncüyü, üzerinde gidilen iz? Estetik, yani süzme bakış yoksa, şiirden ve aşktan, incelikten kopuksa birey, artık 'robot' olma aşamasına yaklaşmış demektir. Robotların mutlu olacağı bir cennet/cehennem öngörmüştür teknoloji programları. Yolum güzergahı orayı gösteriyor.

Her tür tanıma-yayılma yanıltıcı taktiklerle, hilelerle yürütülmekte. Bu gerçekliğin farkına varmaksa kesin mutsuzluk adresine post alıyor naçiz bireyi. O nedenle düşünmek, algılamak ve tepki vermek 'akıl' işi değil günümüzde. Hayat havasız çünkü : "civa" egemenliği inanılmaz boyutlara varmış.

Evet, havamızı alıp gidiyoruz bu dünyadan. Sözü, "varlığımız zaten hava-civa değil mi?" demeye getirecekler haklı. Bu durumun hiç de şiirsel yanı yok... Birbirinin yüzüne bakan insanlar için de pek şiirin görüntü sayılmaz. Değil mi ki karşısındakinin yüzünde kendi boşluğunu buluyor... Alın işte bir kasvet nedeni daha : Sonu gelmiyor soruların.

Her yol boşluğa çıkıyor. Çıkarken ölümün kesinliği dışında kesin hiçbir şey yok.

Yani değer yok, anlam yok. Yok ile yük (kendimiz) arasında hiçbir neşir durumdayız.

"Şimdi" soru(n) yumağıdır, yaşarken. Yanıtlanıp sağaltılması gereken, tek sıkıntı; insanoğlunun travma hali : hava mı civa mı (?) ağırlığı/varlığı soru-sendromunu koyuyor ortaya.

Tutun yazının elinden, sözün rüzgârından, umarın güneşinden! Tutun, şiirle.

Çünkü her şey "demin" ya da "dün" oluyor yaşadıkça.

Tükeniyor.

Ölümünse zamanı çok.

SICAK ÖPÜCÜK

Unutulup gitmiş evler vardır,
pencereleri uzağı görür.

Duvarların badanasıyla oynar çocuk,
babasından kalmıştır beyaz.

Annesi günün içinden gelir,
eğilir
suya bakınca,
kurşunu patlar suyun.

Unutulup gitmiş evler vardır,
senin duyduğunu ben de duyarım,
araya düzensiz bayraklar girer,
sığılır gençlik denilen suça,
okunmuş gazetelerden ölümler dökülür.

Kaptan, ne kadar kaldı sınıra, haydi bas!
Sınırın altında kalmayalım.

Senin duyduğunu ben de duyarım. Aramızdan
yaşadığımız kentin merdivenleri geçer,
kenar mahalle okuluna
bükülür beş on çocuk.

Günün kurşunu patlar.

Yanyana dururuz eski bir fotoğrafta,
arkamızda
yarısı yırtılmış ev,
perdelerini uçuşturur yüzümüzde,
pencereleri uzağı görür.

Hilmi HAŞAL**ALIŞMAK**

biliyorum, alışmak bir gölgenin uyutan serinliği
bir cam önünün mayhoş sıcaklığı, biliyorum
bir yıldız kümesinin geceye saçtığı inci... şarkı
erkenci bir kış sabahı, avuç avuç pınar suyu yüze...
biliyorum alışmak vazgeçememektir.

hüzün havuzun taşmasını diyorum, o yüzden
gününü dilime akıt, sevmekten yana titresin yaprak
sevişmekten çatlasın meyve, çatlayacaksa
sıklıktan çatlasın nar, ki sıcak sözcüklerdir...

biliyorum, alışmak vazgeçememektir hazdan
gözlerden, gözlerden, gözlerden...
ve hurilerle anılan yerden, ki bedeli ölümcül aşk
kanatları aşmaktır imgeler imgesi közden...

DEHLİZ

Düş gibi vardı; yoktu
belki de. Öyleydi bilinmezliği onun.
Geceyi ve zamanı seçen kaygılı
dileklerimiz öyle bir etki bırakmıştı bizde.
Yan yön yoktu; daracık
bir dehliz
ve
kan sızdıran an :
Açar açmaz gülünü
kendi deren gizlice.

Nuri DEMİRCİ**SÜRMENE SALLAMASI**

yaşar miraç için

neredesun a heruf, gittun da gelemedun
gündüzleri neyse ne, gecelerimu yedun
gecelerimu ye

meşeden geliyiken, ruzgâr vurdi yüzume
nefesun sandum oni, ateş düştü içume
ateş düştü iç

sis indi yırmaklara, yitudum gökyuzuni
ha bu akşamüstleri yanan ocağın isi
yanan ocak is

yalidan getirmişdun, dalli gülli basmayi
ne güli gül haşşimdi ne da kaldı dallari
nerde kaldı dal

uşak ahır altında, akayi sümükleri
almış da gözlerimu, baba diye ağlayı
baba diye ağ

duvardaki kırmanın, pas oldi içi dışı
fişek koyduğun yerde, ne barut da ne bi şe
ne barut da ne

bakamayurum artuk, misir koçanlarına
kurumuş püskülleri, batayı kasuğuma
batayı kasuk

çakal gibi ulurdun, penceremun altında
çıkardun asma gibi mememun uçlarına
memelerum uç

geçti o günler he mi, tükettun yüreğini
fiskelemiştun bizi paçada çamur gibi
paçada çamur

peşume gezenlerun, sevunecek birisi
ya biri ya hepsi kayduracak içumi
kayacak içum

uf uf
ha geldun ha gelmedun

ŞİİR TADINDA BİR AKŞAM

Seher KAYA

ARDINCA

*Yükleyip çokluğunu bire
Gitti; dağ, taş, dere*

*Aşacak. Savrulacak ürkekliği
Rüzgârda. Üşür de o çok; bari iyi*

Örtünse sevgimi; bağışlayıcı olan...

Ve işte katıldığım ilk şiir akşamından belleğimde yer eden, sahibinden de dinleme zevki ayrıcalığına eriştiğim bir güzel şiir. Serdar Ünver'in şiir akşamı ve sonrasında yaşanan şiir niteliğinde saatler...

22 Eylül Cumartesi günü, Bursa Büyükşehir Belediyesi Şehir Kütüphanesi Üftade Gösteri ve Konferans Salonunda 18:00 de başlayacak olan, Bursa'nın günümüz Türk şiirinde yeri olan şairlerinden Serdar Ünver'in şiir akşamına katılmadan önce onun *Arkası Dün* şiir kitabını okudum; şiirlerini elimden geldiğince, dilim döndüğünce seslendirmeye çalıştım, cesaret edebilirsem orada da okurum belki diye. Heyecan ve stresten dolayı bastıran mide ağrım rağmen gidecektim, gitmeliydim, bir ilki daha yaşamalı, yaşatmalıyım kendime. Geç kalma korkusuyla, büyük bir telaşla çıktım evden. Evet sonunda gelmiştim, oradaydım. Ramis Dara'nın panikli ama tok sesli güzel sunumuyla başladı akşam.

Ardından Serdar Ünver, şiiri, şiirlerini ve özelliklerini, şiiri yaşamayı, şairliği ve daha birçok şeyi anlatarak şiirlerini okumaya koyuldu, güzel sesi, tonlamalarıyla. Şiirleri büyük bir açıklıkla, zevkle dinliyorlardı katılımcılar. Hatta doymak bilmeyenlerden bazıları, birkaç tane daha okur musunuz son yazdığınız şiirlerinizden, diyerek sesleniyorlardı Serdar Ünver'e. Şiirlerini okuyan Serdar Ünver daha sonra katılımcıların sorularını yanıtladı. Bense onun şiirlerinden birini okuyacak cesareti bulamadım kendimde.

Benim ilk şiir akşamım ve bu akşamın ilk şairi Serdar Ünver'le, Üftade Gösteri ve Konferans Salonundaki birlikteliğimiz alkışlar ve tebriklerle sonlanıyor gibi.

Hayır, henüz bitmemişti bizim için: Serdar Ünver, İhsan Üren, Ramis Dara, Melih Elal, Güzin ve ben. Elbette bu özel ve anlamlı akşamın ardından bir de sıcacık paylaşımlarla demlenecekti, demlenmeliydi gece.

ÇGD Lokali bir kez daha ev sahipliğini üstleniyordu bu gece. Bu mekânda dinledim "Ardınca" yı sevgili Serdar Ünver'in sesinden. Gecenin bir diğer şairi İhsan Üren de, o gün yazdığı "Çöp" şiiriyle aydınlatıyordu geceyi, bir deniz feneri gibi.

Hayat bir hediye (sürpriz) paketi gibidir; içinden iyi şeyler de, kötü şeyler de çıkabilir diye bir söz geliyor aklıma. Orijinali biraz farklı olabilir; sanıyorum Leo Buscaglia'ya aitti. İşte bugün bunun en görkemli bir örneği olacaktı benim için.

18:00'de Serdar Ünver ve şiiriyle, hoş bir sürprizle start alan bugün, ilerleyen saatlerde ÇGD sahnesindeki topluluğun bir kara haberiyle sarsılacaktı: Büyük Usta Fikret Kızılok aramızdan ayrıldı, diyordu mikrofondaki ses

Soner SANCAKTEPE

YAZI VE TURA

Har alakasız mağaranın içinde durgun bir nefesi

[sayıklarım]

Yokluk içinde seni anımsatan birkaç parça divanın

alakasız anlamından mağaralara akarım

Sen olsan ormandı yüzümün karşıtı

Elveda zaman beni şimdi en dipsiz yerde karşıla

Kim bilir bir gün ben zaman sense susan

Har alakasız mağarada kendi yüzünden korkan bir çocuğa
[akan]

Olursun. Ey alıngan tanrı bir savaş çılgılığı olursun

Ve duyarlar seni

Şu ikimizin arasında boydan boya duran kutsal

terk ediş, kutsal yakarış, kutsal yanış

Bakarsın ben de ateş yakarım

kendi silahımı yakarım

ve bir savaş başlatırım –hadi uyan hırçın şüphe–

belki de belleğimde dolanan bir çöle kaçırım

Kaçarım. Dağlardan, ırmaklardan, aşklardan cayarım
oldum olası bir hain, yanlış bir karanlık çıkarım karşına
bu uzak yollar bu limanlar bu yangınlar
elveda zaman
ben kendimi kaybolduğum bellekte dağılarak hatırlarım.

ve onun bir şarkısıyla devam ediyorlardı programlarına. Hemen sonra biz bir de Fikret Kızılok için kaldırdık kadehlerimizi, toprağı güneşli olsun, diyen İhsan Üren ile birlikte.

Gecenin ilerleyen saatlerinde *Akatalpa*'nın yeni sahibi-sorumlusu olan Melih Elal, Serdar Ünver'i dergiden aforoz edeceğini söyleyedursun, bir de görüyoruz ki bir ara boş kalan sahnenin önünde üç kedi solistliğe yeltenmişler.

Melih Elal'ın anlattığı gülünesi zor fıkrayla da perçinlenen atışmalar arasında üşüdüğümü hissediyorum biraz, sevgili Güzin bana yavruağzı kazağını veriyor. Ben onu sırtıma geçirmekle uğraşırken, kahveler söyleniyor. Gecenin sonuna doğru farları bir süre daha açık tutabilmek için kahveler içiliyor ve 20 Ekim'de Sinop'tan gelecek İlyas Tunç'un şiir akşamında buluşmak üzere oradan ayrılıyor.

Hayatıma giren ilk kedi de bu gecenin sonunda bir kez daha görebilmek umuduyla eski sokağıma doğru yöneliyorum. Adıyla çağırıyorum onu, karanlığı yırtıp koşarak geliyor bana. Nasıl da özlemişim! Büyük bir çeviklikle kucaklayıp sarıyorum onu kollarımla. Bir süre öylece kaldıktan sonra, vuslata ermenin mutluluğundan olsa gerek, göz yaşlarımı tutamıyorum. Onu mutlu olduğu sokağın kaldırımlarına bırakarak, bir daha görebilme dileğiyle orayı terk ediyor ve böyle muhteşem bir finalle geceyi kapatıyorum.

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Ayşegül İZMİRLİ

Şiir, hercai menekşedir, desenlerinde pos bıyıklı, kaşları havada bir adam taşır. İnce saplıdır, kolay kırılır. Bu, pos bıyıklı adamın bir posterden ibaret olduğunun kanıtıdır. Her adamın, içinde narin bir kadını barındırdığının... Her kadının, görünmez çıkıntılar taşıdığına da...

Şiir, suyu az verilmiş bir hercai menekşedir; boynu büküktür. Şehir parklarındaki, solmayan şimsirlerle çevrili yapay tümseklerde, tez geçen mevsimiyle kucak kucağa, camlarda eskiyen kızlar gibi, süzgeçli bahçıvanlar bekler.

Şiir, yapraklarına bakılmayan bir hercai menekşedir; yarım görünür. Yanı başlarına, kökleri naylon topraklara sarılmış kasımpatılar ekilince iyice görülmez olur; siner, sapına saklanır. Yine de onlardan uzun durur.

Şiir, Şuaraya rağmen, ağırbaşlı, durmuş oturmuş bir menekşedir de baylar; tohumu mevsim tanımaz topraklarda yaşar. Tebdil gezer. Mor ya da Cezayir.. Lale vü sümbül.. Zambak, değilse Gül.

*

Şiire, epeydir, dikine çizgili entariler giydirilmiştir. Bu, bazen ona yakışmıştır; yakışmasa da onu, olduğundan uzun göstermiştir.

Anlamı kısalmıştır ama, ta gize kadar, derine götürülmüştür.

Kalçaları daraltılmıştır, entarisi bele oturtulmuştur.

Etekleri dizden topuğa uzatılmıştır.

Şiirin bu haline sayfalar üzümüştür ama, dizgiciler pek sevinmişlerdir.

Sina Akyol,

*Tay tay diyorduk,
gülyüyorduk, oğul
da gülyüyordu.*

*...Seğirtip
şakrak gitti.*

*Bahtı açık-
olsun dedik*

mi demiştir karpuz kollu entarisiyle, Yunus Koray entarisinin kollarını japoneye çevirir:

*cin cana
uca değer
elvedalar*

*öcü çocuk
cama yazar
buhar buhar*

eski yazı

*pencereler
şangır şungur*

Serdar Ünver'in entarisinin kollarıysa hem japonedir, hem fırfırlıdır, hem de virgen:

*Şimdi öte
Bir yerde*

*Bir sokağı
Bürünür*

*Erguvanlı
Bir sokağı*

Ve üşür!

Bitti mi? Bitmez!

*ben
ek
im
bana
iğreti bir yanım
öbür yarıma*

der Nuri Demirci,

*Bulutsuz akşam
lacivert gökte kayan
sekiz uçağı*

der Coşkun Yerli. Ve Gültekin Emre ve haikularıyla İhsan Üren ve diğerleri, şehrin meydanına, menekşe taraflarına, kestirmeden çıkarlar.

Bu yazı, bu konuyla bağlantılı olarak böyle ince-uzun oldu. Oysa ben, bu yaz okuduğum da değil, göz attığım Doğu Klasikleri'ne; Hafız-ı Şirazi'ye, Tuğraî'ye, Gazali'ye ilişkin kalın-küt bir yazı yazmak niyetindeydim. Ve o yazıyı, benimle eşzamanlı okumalar yaptığı anlaşılan Tarık Günersel'in şiirine bağlayacaktım. Bir başka Ekim'e belki.

Görüreceğiz.

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 535 – 398 98 16)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	Prof. Dr. Ali Özçelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Aylık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.